

**OTEVŘENÁ REAKCE
PŘESEDY SMO ČR, PŘESEDY SMS ČR a PŘESEDKYNĚ SPOV ČR**

**NA OTEVŘENÝ DOPIS MINISTRYNĚ FINANČÍ ČR ALENY SCHILLEROVÉ ZE DNE 19.5.2020
OHLEDNĚ DOPADŮ KOMPENZAČNÍHO BONUSU NA SAMOSPRÁVY**

V Praze dne 25.5.2020

Vážená paní ministryně,

dovolte nám poděkovat za Váš otevřený dopis ze dne 19.5.2020, jímž obšírně reagujete na situaci, kterou vytvořila vláda ČR v rámci financování kompenzačního bonusu s výrazným rozpočtovým dopadem na samosprávy. I my volíme formu otevřeného dopisu, který si dovolíme zaslat našim členským obcím běžnou cestou - elektronickou formou, neboť není naším zájmem ani v možnostech zneužívat pro zasílání takové korespondence systém integrovaného záchranného systému KOPIS.

Jádro Vašeho dopisu tvoří příslib, že prostředky, o něž samosprávy přijdou zásahem vlády v rámci dopadů kompenzačního bonusu (pro obce až -12 mld. Kč, pro kraje -4,5 mld. Kč), jim budou nahrazeny dotačními prostředky. Jinými slovy propad v rozpočtovém určení daní vláda ČR plánuje nahradit dotačními toky směrem k samosprávám. Podstatu problému kompenzačního bonusu lze totiž shrnout jednoduše tak, že **očekávaný pokles sdílených daní je pak ještě dále prohlubován tímto dopadem kompenzačního bonusu na samosprávy. Musíme znovu zdůraznit, že tato kompenzace pro OSVČ, malé firmy a jejich společníky, z nichž samosprávy nemají prakticky žádné příjmy, je vyplácena z daňových příjmů ze závislé činnosti (zaměstnaneckých vztahů), které představují významné daňové příjmy samospráv. Samotná tato konstrukce kompenzace pro OSVČ hradit ze zaměstnaneckých daňových příjmů je přinejmenším neobvyklá.**

Není našim úkolem s Vámi polemizovat, zda celý tento výpadek pokryjí takto slíbené dotace. Nicméně musíme vyjádřit politování nad tím, že vláda ČR porušila příslib svého předsedy, že příjmy samospráv nebudou kráceny zásahy do RUD¹. Ostatně i Vámi vedené ministerstvo uvedlo: „**Ministerstvo ani vláda v tuto chvíli rozhodně nebude navrhopvat žádnou úpravu rozpočtového určení daní v neprospěch územních samospráv. Obce a kraje se tak nemusí obávat o své zákonem dané příjmy,**“ a dále: „*Ministerstvo financí nechystá žádnou úpravu rozpočtového určení daní, která by šla v neprospěch obcí a měst. Investicemi samosprávy podpoří hospodářský rozvoj nejen svého regionu, ale i celé České republiky.*“² Propad v RUD pro samosprávy -16 mld. Kč je dokladem spíše opačného postupu vlády ČR.

Za druhé. I pokud by došlo k plnému nahrazení prostředků RUD dotačními toky, **nepůjde o totožné finanční prostředky s ohledem na jejich správu.** Prostředky, plynoucí samosprávám z RUD, představují zákonný nárok pro každou obec či kraj. Oproti tomu samospráva nemůže ve svých rozpočtech počítat s dotacemi, neboť jsou nenárokové. Takový krok by byl z pohledu řádného hospodáře, kterým také obce jsou, nebezpečný a nezodpovědný. Je zde ovšem významný další rozdíl. Prostředky RUD jsou užívány samosprávami v souladu se zákonem o obcích, zákonem o krajích, příp. zákonem o Hlavním městě Praze. Oproti tomu dotační toky podléhají celé řadě byrokratických povinností.

¹ <https://www.smocr.cz/cs/novinky/a/smo-cr-ziskal-prislib-premiera-investice-obci-jsou-prioritou-vlada-protonebude-kratit-rozpocetove-urceni-dani-a-nasmeruje-dalsi-dotace-obcim>

² <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/obce-a-mesta-mohou-bez-obav-investovat-d-38249>

Závislost samospráv na dotacích není rozhodně rovněž také pozitivní praxí veřejné správy. Ostatně tuto nežádoucí praxi, aby obce byly finančně závislé na národních dotačních titulech, tj. de facto na libovůli státu také opakovaně konstatuje Ústavní soud ČR. Právo územně samosprávných celků jednat samostatně, na vlastní účet a vlastní odpovědnost hospodařit se svým majetkem je jedním ze základních atributů práva na samosprávu podle čl. 8 Ústavy ČR. Podústavní předpisy nemohou obsah ústavně zaručeného práva na samosprávu zcela vyprázdnit a také rámec financování územně samosprávných celků stejně jako vymezení jejich úkolů nesmí nepochybně vést k jejich finančnímu kolapsu či závislosti³. Proto nemůžeme bez dalšího přistoupit na Vámi deklarované udržení dobré finanční kondice samospráv **formou dotací**. Veřejné zdroje, které samosprávy využívají na základě RUD, přináší mimo **transparentní užití veřejných zdrojů co nejbližše občanům** také akceleraci **regionální ekonomiky**, podporu živnostníků a znovuobnovení ekonomických řetězců v území.

Pokud jde o přebytky nebo lépe řečeno úspory obcí a krajů, je zřejmé, že pokud v posledních letech stoupaly příjmy obcí, stoupaly také příjmy státu (ekonomický růst posledních let je neoddiskutovatelný). Obce na tuto situaci reagovaly částečně úsporami, které jsou určeny na investice, či nečekané události, jako je korona krize, živelné pohromy jako jsou povodně, vichřice apod., ale také bezprecedentní investiční aktivitou⁴. Jinými slovy samosprávy v roce 2018 dokázaly výrazně zvýšit svou investiční aktivitu s ohledem na stimulační impuls volebního cyklu a tento impuls nyní očekávají od Vlády ČR a Parlamentu ČR. Obce si mnohdy nechtějí brát úvěry z důvodu tzv. dluhové brzdy a dále také nemohou vytvářet schodky či vydávat dluhopisy, jak je tomu u státu, což také jistě víte. Stejně jako domácnosti, i obec si na investice musí nejdříve uspořít.

Jak správně uvádíte, polovinu úspor obcí představuje 30 největších měst z celkového počtu 6256 obcí a měst. Dopad kompenzačního bonusu se ve skutečnosti tedy projeví nejvíce v malých obcích pod 2000 obyvatel, tedy ve 2/3 obcí, kde z důvodu snížení investic může dojít k vyliďňování regionů a další akceleraci přesunu obyvatelstva směrem k aglomeračním centrům. Menší města, obce a strukturálně postižené regiony tak pocítí dopady krize nejcitelněji, rozhodně však na svých účtech nedisponují výraznými přebytky hospodaření, jak se často zavádějícím způsobem uvádí.

Jak jsme uvedli shora, **samosprávy počítají s poklesem sdílených daní, jsou solidární se státem, vědí, že příjem ze sdílených daní RUD bude menší.** Ale nemůžeme mlčet k postupu státu, kdy tento jejich **očekávaný pokles ještě je dále prohlouben právě ve sdílených daních u kompenzací pro OSVČ, z nichž ovšem samosprávy na rozdíl od státu nemají žádný příjem.** Dovolte nám také zdůraznit, že obce a kraje napříč celou republikou se v současnosti samy snaží vyjít vstříc nejen osobám samostatně výdělečně činným, ale i dalším osobám, kterým odpouštějí místní poplatky, nájemné ve svých prostorách i další zaslavněné platby. Zároveň na své náklady mnohdy zajišťují svým občanům roušky, dezinfekci, nákupy pro ohrožené skupiny atd. Dále je nutné připomenout, že územní samosprávné celky navzdory současné situaci nadále musí (a i po skončení krizových opatření budou muset) plnit své povinnosti v samostatné i přenesené působnosti vyplývající z právních předpisů, ať už se jedná o zajištění zdravotní péče, sociálních služeb a sociální péče, veřejného pořádku, údržbu a opravu pozemních komunikací apod. Podobně obce a kraje musí i nadále plnit velkou většinu svých smluvních závazků. Markantní je to např. v pracovněprávních vztazích, kdy obce ani jejich příspěvkové organizace jako veřejnoprávní korporace nemohou využít žádný ze současných ani připravovaných programů pomoci zaměstnavatelům (Covid I., II. a III., Antivirus apod.), přičemž svým zaměstnancům hradí plat v plné výši i v případě, že jim z důvodu pandemických opatření nebo souvisejícího útlumu ekonomické aktivity nemohou přidělovat práci.

³ Více viz nálezy Ústavního soudu - sp. zn. Pl. ÚS 1/02, sp. zn. Pl. ÚS 34/02, sp. zn. Pl. ÚS 56/10 nebo například sp. zn. Pl. ÚS 6/17.

⁴ <https://www.investujeme.cz/tiskove-zpravy/obce-loni-hospodarily-s-rekordnimi-prijmy-i-vydaji-celkove-investice-obci-dosahly-77-miliard-a-byly-tak-nejvyssi-v-historii-cr/>

Kompenzační bonus byl sice od počátku koncipován jako vratka DPFO, ale takto skutečnost (lze se jen domnívat proč) nebyla nikde prezentována. V důvodové zprávě k původnímu návrhu zákona (ST 808) není zdůvodněno, proč Ministerstvo financí zvolilo právě tuto legislativní konstrukci. V části o rozpočtových dopadech se hovoří o „dopadu na veřejné rozpočty“ a nikde ovšem není explicitně uvedeno, že část dopadů ponesou rozpočty krajů a obcí, natož aby byly dopady vyčísleny pro každou kategorii veřejných rozpočtů zvlášť (státní x krajské x obecní). Tuto informaci jste, paní ministryně, nesdělila ani veřejnosti během série tiskových konferencí a výstupů v médiích. Pokud byl pro Vás postup Senátu překvapivý, tak i my, jako zástupci samospráv musíme vyzdvihnout velké překvapení nad dopady kompenzačního bonusu na samosprávy, přičemž nám nikdy nebyly Vámi řízenými ministerstvem ani ze slušnosti předestřeny, natož diskutovány (připomínková místa se v nouzovém stavu neobesílají). Oslabení v transparentnosti přístupu k samosprávám pak má pochopitelně svůj důsledek v nízké akceptaci takto „projednaných“ právních norem. Ostatně již v Poslanecké sněmovně proběhlo hlasování o pozměňovacím návrhu poslance Jana Bartoška, který navrhoval, aby byl bonus vyplácen ze státního rozpočtu, tedy bez spoluúčasti samospráv. Pokud by vládní většina tento návrh schválila, novela by byla Senátem také schválena, tedy hladce by prošla, a již v tuto chvíli by byla platná a účinná. Pokud by nedošlo k zamlčení podstatných informací v době, kdy zákon do Sněmovny byl předložen, nepochybně by již nyní byl aplikován.

Vážená paní ministryně,

rádi bychom ještě jednou zdůraznili, že zástupci samospráv souhlasí s podporou, která směřuje dotčeným ekonomickým subjektům. Ovšem zmlčený dopad na samosprávy na této podpoře se podle našeho přesvědčení projeví ve snížení jejich investic, které především v případě malých obcí představují zakázky pro OSVČ a malé s.r.o. Ve své podstatě díky kompenzačnímu bonusu, na kterém se finančně podílejí i obce a města, nezískají podnikatelé tolik zakázek, neboť obce na ně nebudou mít dostatek financí. Toto opatření nakonec může způsobit krizi, ze které se máme paradoxně proinvestovat. Přitom i Národní rozpočtová rada připouští větší výpadek příjmů, než uvádíte a považuje makroekonomickou predikci Ministerstva financí za optimistickou⁵. Obce, jež hospodaří s veřejnými financemi, musí k finančním výhledům přistupovat s pečlivostí řádného hospodáře, střízlivě, neboť se jistě shodneme na tom, že podlehnout optimistickým predikcím či nepodloženým slibům by bylo s ohledem na dopady na občany velmi nezodpovědné.

Jako zástupci samospráv jsme připraveni i nadále hájit zájmy měst a obcí, jež zastupujeme a budeme i nadále komunikovat Vládou ČR, dále s poslanci i senátory. **Společně s několika hejtmany krajů napříč politickým spektrem [jsme již vyzvali vládu ČR a Parlament ČR, aby podpůrnými opatřeními pomohli samosprávám ekonomiku znovu nastartovat](#)**⁶. Jsme však zatím svědky přesně opačného postupu státu, kdy samosprávám plnění jejich rolí omezuje. Přitom víme, že každá jedna koruna takto směřovaná z veřejných zdrojů do území přináší nejefektivnější užití finančních prostředků daňových poplatníků. **Samosprávy jsou zároveň připraveny se zavázat, že všechny podporu, kterou od státu v této krizi získají, investují výhradně do veřejných potřeb svého území, především do shora uvedených oblastí. Žádáme Vás proto znovu a naléhavě, abyste i Vy samosprávy konkrétními kroky podpořila.**

S pozdravem

František Lu k l, v.r.
předseda SMO ČR

Stanislav P o l č á k, v.r.
předseda SMS ČR

Veronika V r e c i o n o v á, v.r.
předsedkyně SPOV ČR

⁵ Registrujeme poslední zveřejněnou predikci poklesu příjmů z 21.4.2020 (nikoli z května, jak uvádíte ve svém dopisu). https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/schodek-statni-rozpocet-rozpocetova-rada-koronavirus.A200420_105418_ekonomika_fih

⁶ <https://www.smscr.cz/cz/62-aktuality/2325-samospravy-vyzvaly-stat-at-podpori-regionalni-ekonomiku>